

#RSABUDGET2026

Nkandziyiso wa nhlnganelo exikarhi ka Vutamelankwama bya Rixaka na Vukorhokeri bya Xibalo bya Afrika-Dzonga

#RSA Budget

#RSABudget2026

XANA
MPIMANYETO
I YINI?XANA
MPIMANYETO
WU VEKIWE
NJHANI?

Ku nga si sungula lembeximali, Holobywa wa Timali u andlala mpimanyeto wa rixaka, laha a tivisaka ntirhisamali wa mfumo, xibalo na makungu yo lombha ya malembe manharhu lama taka. Mpimanyeto wa rixaka wu avanyisa mali exikarhi ka tindzawulo ta rixaka, swifundzakulu na timasipala.

1. Swiletelo swa ndzawulo leswi kombaka vuxokoxoko bya mpimanyeto swa nyikiwa
2. Ndzawulo yi rhangisa emahlweni minongoloko ya yona naswona yi hlangeleta makungu ya ntirhisamali na vutiboheleri bya mphakelo wa vukorhokeri
3. Swiringanyeto swa mpimanyeto swi rhumeriwa eka Vutamelankwama bya Rixaka kutani swi kaneriwa
4. Swiringanyeto swa avelo swi tekeriwa enhlokweni hi tikomiti ta le xikarhi ka tindzawulo ta Valawuri-Jenerala
5. Swibumabumelo swa mpimanyeto swa endlwa eka Komiti ya Vaholobywa
6. Xitatimete xa Pholisi ya Mpimanyeto wa le Xikarhi ka Theme xi kombisa Mpimanyeto lowu taka
7. Miavelo ya timali yi bohiwa hi Khabinete
8. Tidokhumente ta mpimanyeto ta lulamisiwa
9. Mpimanyetokulu wa andlariwa
10. Palamende ya kanela no amukela Mpimanyeto
11. Mpimanyeto wu rhumeriwa eka Phuresidente ku sayiniwa wu va nawu

SWIHLAWURIWA SWO TIKA KU TISA MIVUYELO YA IKHONOMI

Mpimanyeto wa 2026 wu kombisa leswaku swihlawuriwa swa timali leswi endlweke hi mfumo emalembeni lama nga hundza swi sungula ku tswala mihandzu. Hambi eka mbangu wa ikhonomi wa misava hinkwayo wo tika, ikhonomi yi kondzelerile, ku ri na mavonakelo ya ikhonomi lama kombaka mivuyelonyana na swivandlanene swo tala ku hatlisisa vuvekisi.

Mfumo wa ha tibohile ku hlakarhelisa rihanyo ra timali ra mfumo. Xikweleti xa mfumo tanihi nkavelo

wa swihumesiwa swa ikhonomi xi languleteriwa ku fikelela maninginingi eka lembeximali ra nan'waka naswona xi ta ehla emalembeni lama taka. Lowu i nkarhi wa ncinco, hikuva loko xikweleti xi hunguteka, ku hunguteka na tihakelo to tlierisa xikweleti tanihi nkavelo wa malinhleleto. Tihakelo to tlierisa xikweleti ta le hansi, loko ti katsanisiwa na mavonakelo ya inifulexini lama antswaka endzhaku ka xiboho xa ku hunguta mpakaniso wa inifulexini kuya eka tiphesente ti3, swi ta tiyisa vuvekisi lebyi nga riki bya mfumo na ku tumbuluxiwa ka mitirho.

Ikhonomi yi kumbeteriwa ku va yi kule hi 1.4 wa tiphesente hi 2025, kuya ehenhla kusuka eka 0.5 wa tiphesente hi 2024. Ku ri na mune wa tikotara to landzelelana ta ku kula ka ikhonomi lokunene, ku na vutshembisi bya xiviri hi mayelana na mikoteko ya ku kula. Eneji yo tshembeka swinene, vutleketli lebyi antswaka, timali ta mfumo to tiya na tihakelo to lombha ta le hansi swi hoxa xandla hinkwaswo eka mavonakelo yo vangama.

Hambileswi ikhonomi yi kondzelelaka, Afrika-Dzonga yi dinga ku languta swisusumeti swa laha

tikweni ku tiyisa ikhonomi. Ku lunghisa mfumo i ku kongomisa eka ku endla tikhamphani ta mfumo na timasipala swi tirha ku antswa. Mpumaleko wa mitirho wa le henhla wa ha ri ntlhonthlokulu eka Maafrika-Dzonga hinkwavo naswona magoza lama mfumo wu ma tekaka eka Mpimanyeto wa 2026 ma ta pfuna ku sungula ku tumbuluxa mitirho. Xihungwana kusuka eka Mpimanyeto wa 2026 xi le rivaleni: masungulo ya le ku tiyeleleni. Hi ku khomelela eka kungu ra vutihlamuleri, Mfumo wu le ku tiyiseni ka ikhonomi ya Maafrika-Dzonga hinkwavo.

KU HUNGUTA NDHURHO WA VULOMBI BYA MFUMO

Loko ntirhisamali wu hundza malinhlegeto, mfumo wu va na nkayivelo kutani wu lombamba hambano lowu. Ntswalo eka xikweleti xa mfumo wu kurile hi ku hatlisa kutlula ikhonomi naswona sweswi wu teka xilayi lexikulu xa mpimanyeto kutlula dyondzo ya masungulo, rihanyo kumbe nsirhelelo wa vanhu.

Mfumo wu khatsile ndzima ku hundzuluxa leswi na ku tiyisa leswaku xikweleti xi va hansi ka vulawuri. Xikweleti tanihi nkavelo wa swihumesiwa swa ikhonomi xi ta fikelela xiyimo xa le henhlahenhla nan'waka kutani xi ta sungula ku ehla. Nkayivelokulu wa mpimanyeto wu le hansi hi R12.4 wa tibiliyoni kutlula leswi vhumbiweke hi nkarhi wa Mpimanyeto wa 2025 hikwalaho ka mivuyelo ya timali yo tiya eka 10 ra tin'hweti leto sungula ta 2025/26.

I rosungula eka malembexikhume lama, tihakelo to ttherisa xikweleti ti nga ta kula hi ku nonoka kutlula ntirhisamali wo angarhela. Emalembeni manharhu lama taka, ku ttherisiwa ka xikweleti na ntswalo wa xona swi languteriwa ku va ehansi hi R21 wa tibiliyoni kutlula leti kumbeteriweke eka Xitatimente xa Pholisi ya Mpimanyeto wa le Xikarhi ka Theme (MTBPS) xa 2025.

Mfumo wu le ku langutisiseni ka tindlela ta ku papalata mbuyelo wa mpfelelo wo hatlisa wa xikweleti lowu veke kona endzhaku ka 2009 naswona wu ta ringanyeta micinco eka nawu ku endla leswi swi koteka. Ikhonomi ya Afrika-Dzonga yi ri karhi yi kula hi ku antswanyana na nxavo

wa tinhundzu wu ri karhi wu engetela hi mpimo wo nonoka, mavonakelo ya tiko ya le ku antsweni, ri tinyika mitlakuso ya mpimo wa khirediti na ndhurho wa le hansi wo lombamba. Swi pfumelela mfumo ku va na xivandla xa timali ku ya emahlweni na mphakelo wa vukorhokeri bya vanhu byo tanihi rihanyo, dyondzo, mati, vutumbelo na timfanelo tin'wana ta vanhu na ikhonomi hi ku fambisana na Vumbiwa. Handle ka tilevhele ta xikweleti to tshamiseka na to ehla, ndhurho wo ttherisa xikweleti wu ta ya emahlweni wu tirhisa nhlayo leyikulu ya swipfuno leswi nga kona, wu kavanyeta vuvekisi na vuswikoti bya vuhumelerisi na mipimo yo hanya.

MIFIKELELO YA NKOKA YA MPIMANYETO WA 2026

1. Muholo wa vanhu – lowu wu katsaka ntirhisamali eka dyondzo, nhluvukiso wa swikili na ku thoriwa ka vaaki, mphakelo wa tindlu, vutleketli bya mani na mani na vukorhokeri bya masungulo bya mahala, na nhlayisarihanyo – swi ta vumba nhlayoxikarhi ya 60 wa tiphesente ta ntirhisamali wa nkantswalo ka le xikarhi ka theme.
2. Nhluvukiso wa ikhonomi i xiyenge lexi kulaka hi ku hatlisa eka nhlayoxikarhi ya lembe na lembe ya 5.8 wa tiphesente, wu susumetiwa hi miavelo ya switirhisiwakulu ya le henhla.
3. Hi 2025/26, xikweleti xa mfumo xi ta tshamiseka eka 78.9 wa tiphesente ta GDP.
4. Ku kula ka GDP ka xiviri ka 1.6 wa tiphesente swi kumbeteriwa eka 2026, swi tlakuka kufika eka tiphesente ti2 hi 2028.
5. R4.1 wa tibiliyoni ti averiwile Nongoloko wa ku Thoriwa wa Hofisi ya Phuresidente hi 2026/27.
6. Engetelo wa Xibalo xa R20 wa tibiliyoni lowu tsarisiweke eka nkarhi lowu nga hundza eka Mpimanyeto wa 2026 wu susiwile.

VONA PHEJI LEYI LANDZELAKA

MPFUXETO KU ENDLA SWIFUNDZAKULU NA TIMASIPALA SWI TIRHA KU ANTSWA

Mpimanyeto wa 2026 wu tivisa micinco ya nkoka ku antswisa tioparexini na malawulelo ya timali ya swifundzakulu na timasipala. Xikongomelo i ku tiyisisa leswaku mali yi tirhisiwa hi ndlela leyi faneleke ku phakela vukorhokeri emigangeni.

Timasipala to tala ti le ku kayakayeni, naswona mali a hi mikarhi hinkwayo fikaka eka vukorhokeri lebyi mi byi tirhisaka. Ku lunghisa leswi, mfumo wu le ku ngheneleleni hi ku kongoma. 63 wa tiphesente (162) ta timasipala ti le ntshikelelweni wa timali, naswona swifundzakulu swo tala swi le ku kayakayeni ku

ringananisa tihakelo ta ndziriso na swihumesiwa swa mphakelo wa vukorhokeri. Mfumo wa rixaka sweswi wu le ku sukeni eka vuangameri kuya eka mphalalo wo gingiriteka.

Eka levhele ya masipala ncinco lowu wu khumba milawu na malulamiso ya mfumo. Eka swifundzakulu, mfumo wu sindzisa matikhomelo yo tikisa eka ku thola na tihakelo ta miholo, magoza lama ma katsa ku tisa exikarhi mitirho ya xiyenge xa vatirhi xa mfumo, sisiteme ya nxaxamelo wa vaholeriwa na mafambiselo, ku endla nkambisiso wa vatirhi hi ku tirhisa tisisiteme ta vutitivisi, na ku lava vutamelankwama bya swifundzakulu na tihofisi ta tiphurimiya ku pfumelela ku pfariwa ka swivandla swa mitirho ku fambisana na makungu ya matholelo lama kambisisiweke na timali leti nga kona. Swin'we, mipfuxeto leyi yi yisa sisiteme eka sisiteme ya mfumo leyi nga na vuswikoti swinene, leyi nga na matikhomelo na ku susumetiwa hi matirhelo ku nyika vukorhokeri byo antswa.

KU SUSA SWIRHALANGANYI EKA KU TUMBULUXIWA KA MITIRHO NA KU KULA KA IKHONOMI

Ku kula ko hatlisa na mitirho swi dinga gezi ro tshembeka, swiporo na tihlaluko leswi tirhaka kahle, na mphakelo wa mati lowu tshamisikeke.

Mikandziyiso ya mpimanyeto ya sweswinyana yi kombisile ndzima eka eneji na mipfuxeto ya vutleketli

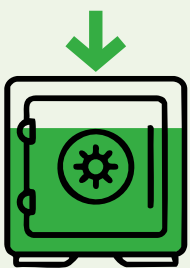
na nkongomiso lowu pfuxetiwele eka nsirhelelo wa mati na mphakelo wa switirhisiwakulu. Ku fambetela ka gezi a swi nga ri kona hi xitalo, switimela swa nhundzu na mitirho ya tihlaluko swi tshamisikele.

Ku kula ka Afrika-Dzonga swi tlhela swi lawuriwa hi ku pfuleriwa

ka switimela swa nhundzu na tihlaluko.

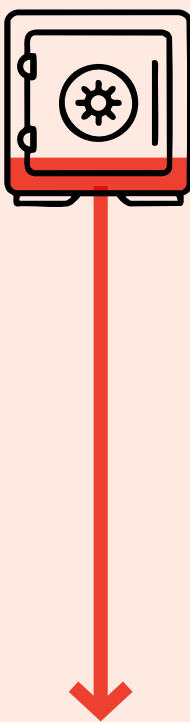
Nsirhelelo wa mati wu yile ehenhla eka ajenda ya mpfuxeto. Ku na xidingo xa ku lunghisa na ku antswisa switirhisiwakulu swa mati leswi dyuhalaka, ku antswisa mafumelo eka tihuvo ta mati, na ku ndlandlamukisa mphakelo.

1 SWIHLOVO SWA MALINGHENA YA MFUMO HI 2026/27

R 2 160.3bn	80.9%	SWIBALO
R 324.3bn	12.2%	VULOMBI
R 185.1bn	6.9%	MALINHLENGELETO LEYI NGA RIKI YA XIBALO

2 NTIRHISAMALI WA MFUMO HI 2026/27

R 446.6bn	16.7%	NHLUVUKISO WA VANHU
R 432.4bn	16.2%	TIHAKELO TA NTLHERISO WA XIKWELETI
R 358.6bn	13.4%	DYONDZO YA MASUNGULO
R 294.3bn	11.0%	NHLUVUKISO WA MIGANGA
R 310.4bn	11.6%	RIHANYO
R 283.9bn	10.6%	NHLUVUKISO WA IKHONOMI
R 274.6bn	10.3%	KU RHULA NA NSIRHELELO
R 155.8bn	5.8%	DYONDZO NA VULETERI SWA LE NDZHAKU KA XIKOLO

3 MIDENDE YA VANHU

	2025/26	2026/27
MUDENDE WA VADYUHARI	R2 315	R2 400
MUDENDE WA KHALE KA MASOCHA	R2 335	R2 420
MUDENDE WA VUTSONIWA	R2 315	R2 400
MUDENDE WA VUWUNDLI	R1 250	R1 295
MUDENDE WA VANA LAVA TSHEMBE-LAKA EKA VAN'WANA KU HLAYISIWA	R2 315	R2 400
MUDENDE WA NHLAYISO WA VANA	R560	R580
MUDENDE WO ENGETELA WA VANHU LAVAKULU LAVA LAVAKA NHLAYISO WA NKARHI HINKWAWO	R560	R580

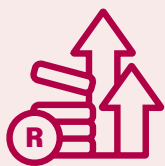

18 wa timiliyoni

18 wa timiliyoni ta vanhu va ta kuma midende ya vanhu hi Nyen-yakulu 2029

Mpimanyeto wu ta engetela mikoka ya midende ya nkarhi hinkwawo ehenhla ka inifulexini.

4 MPIMANYETO WU SEKETELA KU KULA KA IKHONOMI, KU TUMBULUXIWA KA MITIRHO NA NHLUVUKISO WA VANHU

16 wa tiphesente

ta ku kula ka GDP ka xiviri ti languteriwile hi 2026.

60 wa tiphesente

ta ntirhisamali wa mfumo ti ya eka nhluvukiso wa miganga, mitirho, rihanyo, dyondzo, na nsirhelelo wa vanhu ka le xikarhi ka theme.

R4.1 wa tibiliyoni

ta mali yo engetela ti averiwile eka Nongoloko wa ku Thoriwa wa Hofisi ya Phuresidente

R930 wa tibiliyoni

ti averiwile eka vukorhokeri bya masungulo, tindlu na vutleketli bya mani na mani, na hundzuluxo wa tindhawu na nhluvukiso wa le madorobeni eka malembe manharhu lama taka

R893.6 wa tibiliyoni

eka vumaki, mabindzu lamatsongo na minongoloko ya ku thoriwa ka vaaki eka malembe manharhu lama taka ku hlohlotella ku kula ka ikhononi na ku thoriwa

5 XIKIMI XA MPFUNETO WA TIMALI TA SWICHUDENI XA RIXAKA

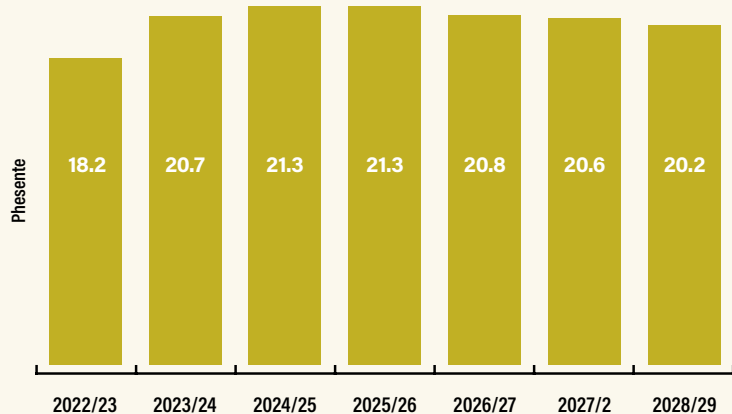

R54.3 wa tibiliyoni

R54.3 wa tibiliyoni ti ta tirhisiwa hi Xikimi xa Mpfuneto wa Timali ta Swichudeni xa Rixaka hi 2026/27.

6

TIHAKELO TO TLHERISA XIKWELETI TANIHI NHLAYO HI TIPHESENTE TA MALINHLENGELETO

SWIRINGANYETO SWA XIBALO SWA 2026

XIBALO XA MALINGHENA YA MUNHU YENA N'WINI

XANA MIPIMO YA XIBALO XA MALINGHENA YA MUNHU YI KU KHUMBA NJHANI?

Swiangi swa xibalo xa malinghena ya munhu yena n'wini na timalintlheriso swi cinciwilenyana ku khumba inifulexini. Ntsengo lowu munhu a nga wu ngenhisaka a nga si laveka ku hakela xibalo xa lembexibalo kusukela 1 Nyenyakulu 2026 kufika 28 Nyenyanyana 2027 wu hi ndlela leyi landzelaka:

MIPIMOHANSI YA XIBALO	LEMBEXIBALO: 2026/2027
Ehansi ka 65 wa malembe hi vukhale	R99 000
65 wa malembe hi vukhale kufika eka 74	R153 250
75 wa malembe hi vukhale na kutlula	R171 300

Timalintlheriso ta xibalo ta vabari hi un'weun'we ti hi ndlela leyi landzelaka:

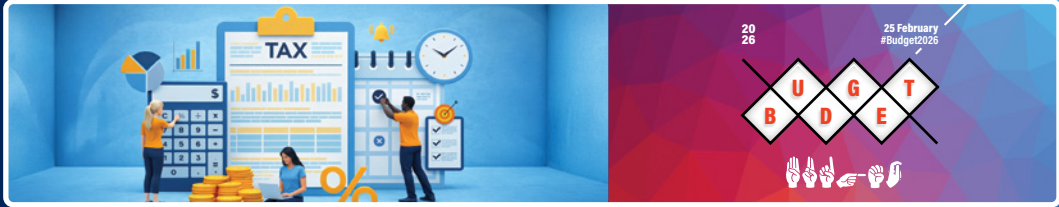
TIMALINTLHERISO TA XIBALO	LEMBEXIBALO RA: 2026/27
Masungulo (vanhu hi un'weun'we hinkwavo)	R17 820
Sekondari (65 wa malembe hi vukhale na kutlula)	R9 765
Thexiyari (malembe hi vukhale ya 75 na kutlula)	R3 249

SWIBALO SWA RIHANYO

MIENGETELO EKA XIBALO XA XIHOKO NA FOLE

Xibalo xa tinhundzu leti endliweke laha tikweni eka swakunwa swa xihoko na swikumiwa swa fole swi engetela hi 3.4 wa tiphesente, swi sungula ku tirha kusukela 25 Nyenyanyana 2026

	XI ENGETELA HI:
Byalwa bya mpuchwana	8c hi xikotela xa 340ml
Vhinyo leyi nga cheriwangiki swipiriti	15c hi bodhlela ra 750ml
Vhinyo leyi cheriweke swipiriti	26c hi bodhlela ra 750ml
Vhinyo yo pupuma	49c hi bodhlela ra 750ml
Tisayidara na swakuwa swa mihandzu leswi nga na xihoko	8c hi xikotela xa 340ml
Swipiriti	R3.20 hi bodhlela ra 750ml
Tisigarete	77c hi phakiti ra 20
Titlhongwe ta swikumiwa swa fole ro hisiwa	58c hi phakiti ra 20
Fole ra sigarete	87c hi 50g
Fole ra pipi	28c hi 25g
Tisigara	R4.56 hi 23g
N'oko wa nikhothini na lowu nga riki wa nikhothini wa tisisiteme ta mfikiso ta xielekitironiki	11c hi ml

MIPIMO YA XIBALO

XIBALO XA MALINGHENA: VANHU HI UN'WEUN'WE

Xibalo lexi hakeriwaka hi vanhu hi un'weun'we eka lembexibalo exikarhi ka 1 Nyenyakulu na 28 Nyenyanyana 2027

Malinghena leyi barisiwaka (R)	Mpimo wa Xibalo (R)
R0 - R245 100	18% ta malinghena leyi barisiwaka
R245 101 - R383 100	R44 118 + 26% ta malinghena leyi barisiwaka leyi nga ehenhla ka R245 100
R383 101 - R530 200	R79 998 + 31% ta malinghena leyi barisiwaka leyi nga ehenhla ka R383 100
R530 201 - R695 800	R125 599 + 36% ta malinghena leyi barisiwaka leyi nga ehenhla ka R530 200
R695 801 - R887 000	R185 215 + 39% ta malinghena leyi barisiwaka leyi nga ehenhla ka R695 800
R887 001 - R1 878 600	R259 783 + 41% ta malinghena leyi barisiwaka leyi nga ehenhla ka R887 000
R1 878 601 na kuya ehenhla	R666 339 + 45% ta malinghena leyi barisiwaka leyi nga ehenhla ka R1 878 600

Xihlovo: Vutamelankwama bya Rixaka

MIPIMO YA XIBALO

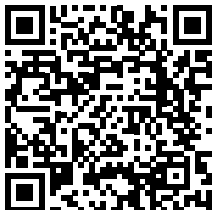
Mipimo ya xibalo xo karhi yi cinciwilenyana ku sungula ku tirha kusukela 1 Nyenyakulu 2026

	Mpimo wa nkarhi lowu nga hundza	Mpimo lowu cinciwekenyana
Vuhoxaxandla bya lembe na lembe eka vuvekisi byo pfumala xibalo	R36 000	R46 000
Nkoko wa lembe na lembe wa vuhoxaxandla kuya eka mikwama ya ku huma phenceni	R350 000	R430 000
Ku nga katsiwi ka lembe na lembe ka mivuyelo ya xumakulu kumbe milahleko ya xumakulu	R40 000	R50 000
Ku nga katsiwi na mivuyelo ya xumakulu kumbe milahleko ya xumakulu eka rifu	R300 000	R440 000
Ku nga katsiwi ka mbuyelo wa xumakulu kumbe ndzahleko wa xumakulu eka ku heriwa ka vutshamo bya masungulo	R2 000 000	R3 000 000
Mali leyi tirhisiweke ya xibindzwana eka xibalo xa mali leyi tirhisiweke	R1 000 000	R2 300 000
Mpimo wa ntsariso wa VAT lowu bohaka*	R1 000 000	R2 300 000

*Ncinfo eka mpimo wa ntsariso wa VAT wu ta sungula tirha hi siku ra 1 Dzivamisoko 2026.

Xihlovo: Vutamelankwama bya Rixaka

Scan this QR code for the PDF version of this People's Guide to the Budget.

VONELO RA WENA RI NA NKOKA

XANA U KUMA XILETELO LEXA VANHU EKA MPIMANYETO XI PFUNA?

Hi tshama hi ri eku laveni ka tindlela tintshwa ku antswisa xiletele lexi naswona hi ta khensa loko u nga hi rhumela mbiko wa wena na swiringanyeto Media@treasury.gov.za